

PAPER DETAILS

TITLE: SÖMÜRGEÇİLİK VE KIZIL - KARA KATLIAM

AUTHORS: Taner Tatar

PAGES: 195-220

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/101293>

SÖMÜRGEÇİLİK VE KIZIL – KARA KATLİAM

Doç. Dr. Taner TATAR*

ÖZET

Sömürgecilik en basit ifadesiyle iktisadî kaynaklara el koyma çabasıdır. Daha geniş ifadesiyle de iktisadî, psikolojik, biyolojik, dinî ve kültürel sahalara yönelik kabul edilemez uygulamalardır. Sömürülen, insanın bedeni, toplumun inanç, değer ve kültürü, en nihayet bizatihi insanlıktır. Tarihte ve bugün devam eden söz konusu uygulamalar farklı yüzler ve kimliklerle karşımıza çıksa da sömürü devam etmektedir. Tarihin kara sayfalarında çok sayıda sömürgecilik yoluyla görülen uygulamalar vardır. Bunların en önemlilerinden ikisi Amerika yerlilerine yönelik gerçekleştirilen soykırıma dönüşmüş uygulamalar ve siyahilerin köleleştirilmesidir. İlkinde bir ırk tarihten silinmiş, ikincisinde ise etkileri ve farklılaşmış uygulamaları ile devam eden bir ıstırap söz konusu olmuştur. Görülmektedir ki; yeni “meşru temeller” inşa edilerek sömürü devam ettirilmektedir. Tarih, sonu gelmez bir şekilde devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sömürgecilik, Kölelik, Yeni kölelik, Soykırım.

ABSTRACT

The simplest expression of colonialism is an attempt to confiscate of economic resources. In a wider definition it is a process which involves unacceptable applications in economic, psychological, biological, religious and cultural fields. Exploited human body represents faith, values and culture of the community eventually the humanity itself. Although the applications in the past and today have different faces and identities, the exploitation goes on. In the black pages of the history there are a large number of applications that were put into practise through colonialism. The two most important of these applications are applications turned into genocide against American Indians and enslavement of blacks. In the first mentioned application a race has been wiped off the history and in the second application a kind of suffering is

* İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

going on with its effects and differentiated implementations. It can be seen that colonialism is being continued by building new “legitimate grounds”. The history continues in the same way.

Key Words: Colonialism, Slavery, The New Slavery, Genocide.

GİRİŞ

Sömürü ve sömürgecilik tarihimizin ve dilimizin yabancı olduğu kavramlardır. Koloni ve kolonyalizm karşılığı olarak kullandığımız bu kavramlar doğrudan doğruya Batı tarihi ile alâkalı olarak ortaya çıkmış ve günümüze kadar çeşitli boyutlarıyla gelmiştir. Sömürgecilik kavramının karşılığı olarak kullanılan kolonyalizmin, temelde “çiftlik” anlamına gelen “colonie” kökünden türetilmiş “çiftlikleşirme” anlamına geldiğini belirtebiliriz. Ancak bu karşılık “vatan” kavramından hayli uzaktır ve esasında “ana vatan-koloni” ayırımına dayanmaktadır. Vatan’ın, dünyanın geri kalan diğer topraklarının tamamından tercihlili ve üstün olan, uğruna can feda edilen, edilmesi gereken, kutlu toprak olmasına karşılık, Koloni’nin böyle bir özelliği yoktur. Bu yüzden de bir kolonyal kolonisini “vatan” olarak değil, bir “ticari işletme” olarak görür; onun kolonisine bakışında sadece tek gaye vardır: Bir kaplanın bir ceylanı sadece yenilecek bir nesne olarak görmesi gibi, bir sömürgeci de bir sömürgeyi talan ve istimlak edilecek bir yer olarak görür. Buraya ilişkin düşüncesi vatanlaştırmak olmadığı için kaynakları sonuna kadar sömürür ve kârlı olmaktan çıktığında da orayı terk eder.¹

Sömürgecilik tanımlanırken temele “yerleşmek” konulmaktadır. Buna göre “*Yeni bir ülkede bir yerleşke...yeni bir yöreye yerleşen, anayurtlarına tabi halde ya da onunla bağlantısını koruyarak bir topluluk oluşturan bir grup insan; yerleşimi ilk olarak gerçekleştirenlerin soyu ve ardılları tarafından bu şekilde oluşturulan topluluk anayurtla bağlantıyı koruduğu sürece bu yerleşime “colonia” denir*”.²

Bu tanımdaki vurgu yerleşkenin “yeni” oluşu ve yerleşenlerin “anayurt”la bağlantılarını devam ettirmeleridir. Ancak her ne kadar yeni bir

¹ Durmuş HOCAOĞLU, “Küreselleşme, Küresel Köy, Küresel Yağma ve Küresel Yoksulluk”, **Yoksulluk Sempozyumu**, C.1, Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İst., Temmuz 2003, sh. 284.

² Ania LOOMBA, **Kolonyalizm Postkolonyalizm**, (Çev.M. KÜÇÜK), Ayrıntı Yay., İst., 2000, sh.18-19.

yerden söz ediliyor ise de aslında orası eskiden beri orada yaşayanlar için yeni değildir. Başka bir ifadeyle söz konusu olan işgaldır. Anayurtla olan bağlantı ise kaynakların aktarılması ile alakalıdır. Anayurt, bir anlamda sermayenin aktığı yerdir. Eski tip sömürgecilikte sermaye akışının takibi oldukça belirgindir. Günümüzde ise; aldatıcı bir kavram olarak “*çokuluslu*” ya da “*ulus ötesi*” ile nitelendirilen şirketler karşımıza çıkmaktadır. Bu tür şirketlerin vatanının, bayrağının, dininin ve dilinin olmadığı ifade edilir. Ancak şirketlerin elde ettiği kazançların izi sürüldüğünde “anayurtla olan bağlantı”nın devam ettiği görülür. Bu yeni sömürgecilik hareketleri kendine has özellikleri ile karşımıza çıkmaktadır. Artık “yeni” yerleşkeler üzerine zor kullanarak yerleşmek yerini “*yabancı sermaye yatırımı*”na bırakmaktadır. Klâsik dönemde sömürgelerden ham madde temin edilmekte, ucuz bir maliyetle anayurda taşınmakta ve buradan da mamul maddeler halinde tekrar pazarlanmakta iken günümüzde doğrudan doğruya ham maddenin ve ucuz işgücünün bulunduğu yerlerde yatırımlar yapılmaktadır. Böylece bir taraftan ham madde nakliyatı ve onun elde edilmesi ile ilgili sorunlar yerinde giderilmekte, diğer taraftan köle ya da göçmenlerle karşılanmaya çalışılan emek gücü daha düşük maliyetle ve daha az tehditle yerinde giderilmektedir. Söz konusu bölgelerde nüfusun oldukça fazla oluşu emek arzını da arttırmakta bu da maliyeti hayli düşürmektedir. Sosyal hakların ve hareketlerin gelişmemiş olması, çevre bilincindeki yetersizlikler ve çevre korumaya ilişkin yasal düzenlemeden mahrumiyet maliyeti daha da düşürmektedir. Ayrıca göçmenler, özellikle iktisadî kriz dönemlerinde önemli bir sorun oluşturmakta, toplumsal bütünleşmeye yönelik sıkıntılarla da birlikte tehlide dönüşmektedir. Bu bakımdan ham madde ve ucuz işgücü getirmektense oraya gitmek daha kazançlı olmaktadır. İşte yeni sömürgeleri belirleyen ana unsurlar da bu şekilde karşımıza çıkmaktadır.

İster eski isterse yeni tip olsun, sömürgecilik Avrupalılaştırma davasının bir yönünü oluşturmaktadır. Öyle ki; bu zaman zaman kanlı ve karanlık, zaman zaman sinsi ve barışçı yollarla gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu bakımdan sömürgecilik, bir oluşu belirtmektedir. Sömürgecilik, bir doktrinin, hiç değilse fikri ve hissi bir tutumun adı olarak karşımıza çıkmaktadır. Irk, kavim, iktisat, siyaset ve ahlak gibi sebeplere dayanarak sömürgeleştirmeyi ve onun yol açtığı durumu haklı çıkarmaya çalışır.³

³ Cemil MERİÇ, **Kırk Ambar**, İst., 1980, sh.289.

Başka bir izahla sömürgecilik, daha güçlü milletlerin, hâkimiyeti altındaki daha zayıf olanlara uyguladıkları bir uluslar arası iktisadî sömürü sistemidir. Bu sistemin işlerliği askerî baskı, ürün ve pazar kontrolü gibi yollarla sağlanabilir. Sömürgecinin rolü, sömürgeci gücün düşük maliyetli üretim yapabilmesi için ona hammadde temin etmektir. Üretilen mallar ise, sömürgeyi de içeren dünya pazarında satılır. Sömürgeci ilişkide, sömürge ham maddelerini başkalarına satamaz ve bitmiş malları da sadece sömürgeciden satın almak zorundadır. Bu, sömürgeci güç için hem daha ucuz ham madde hem de esaret altına alınmış bir pazar temini demektir.⁴ Ancak sömürgecilik faaliyeti bu kadar basit ifade edilebilecek bir olgu değildir. İktisadî kaynaklara basit bir el koyma faaliyetinden öte, bünyesinde birçok gayri insanî ve gayri ahlâkî anlayış ve uygulamaları barındıran, hatta çoğunlukla son derece masum yüzlerle takdim edilen ama tarihte hep var olmuş psikolojik, biyolojik, dinî ve kültürel sahalara yönelik katliamdır. Ölen, insanın bedeni, toplumun inanç, değer ve kültürü, en nihayet bizatihi insanlıktır. Yaşayan, yeni katliamlar için gerekli olan bahaneler, bitmez sömürü yolları ve sürekli büyümek üzere atılan vahşet tohumlarıdır.

Bütün bu tanımlamalara karşılık sömürgeciliği olumlu izahlarla açıklamaya çalışanlar da vardır. Bu görüşün mensuplarını doğrudan doğruya sömürü faaliyetini yerine getirenlerden görmek hata olmayacaktır. Bunlardan Leroy Beaulieu'ye göre; “Bir toplum kendisi yüksek bir olgunluk ve güç düzeyine ulaştığında, sömürgeciliğe girer. Şekil verir, korur, gelişimini gözetir ve doğuşunu sağladığı bir topluma hayatîyet kazandırır. Sömürgecilik, sosyal fizyolojinin en karmaşık, en hassas olgularından biridir... Sömürgecilik bir ulusun genişleyici gücüdür. Mekân için dal budak salmasıdır. Arzın büyük bir bölümünün o ulusun diline, geleneklerine, ideallerine ve yasalarına boyun eğişidir”.⁵ Yine hem İngiltere hem de Fransa’da sömürgeciliğin en sert teorisyenlerinden olan Stuart Mill’in 28 Temmuz 1985 yılında Millet Meclisi’nde yaptığı konuşma benzeri anlayışı sergilemektedir: “Evet, bizim belli bir sistem üzerine kurulu kolonici yayılma politikamız vardır. Bu koloni siyaseti üçlü bir temele oturur: iktisat, insanlığa hizmet ve siyaset”.⁶ Bu açıklamalar dikkate alındığında sömürgeciliğin ne olduğundan ziyade ne olmadığı daha da önem kazanmaktadır. Sömürgecilik “Ne İncil’i öğretmektir,

⁴ Allan G. JOHNSON, *The Blackwell Dictionary of Sociology*, UK, USA, 2000, sh.50.

⁵ Edward SAİD, *Oryantalizm, Sömürgeciliğin Keşif Kolu*, (Çev. S. AYAZ), İst., 1991, sh.346.

⁶ Roger GARAUDY, *Entegrizm, Kültürel İntihar*, (Çev.K.B. ÇİLEÇÖP), İst., 1992, sh.17-18.

ne hayırsever bir girişimdir; ne cehaletin, hastalıkların ve tiranlığın sınırlarını geriletme arzusudur, ne Tanrı'nın yüceltilmesi için üstlenilen bir projedir, ne de hukuk düzenini genişletme çabasıdır”⁷.

Sömürgecilik dışında bazen aynı olguyu bazen de farklı olguları anlatmak üzere kullanılan bir başka kavram da emperyalizmdir. Imperium kelimesi, başkalarını hükmü altına alabilme gücü, bu gücü ile yayılabilmek, genişleme uygulamaları anlamına gelmektedir. Kendi dışında kalanı hükmü altına alarak örtülü veya açık bir sömürü düzeni oluşturmak için her yolu kullanabilenlerin izlediği yol şudur: Önce aldatıcı, sonra sindirici, sonra da ezerek biçimlendirici uygulamalar. Bu tür devletler yapıları ve hedefleri bakımından emperyal (sömürgeci) niteliklidir. Cihan devletleri ile imparatorluklar bu açıdan ayrışır. Gerek Selçuklu, gerekse Osmanlı Devleti birer cihan devleti olup sömürgeciliği ve asimilasyonu yapanları gördüğü hâlde bunu doğru bulmamış, adalet ve ahlâkı hâkim kılma hedefini benimsemişlerdi. Avrupalı emperyalist devletler ve eski Sovyet tipindeki adı veya işlevi imparatorluk olan yönetimler ise, dün de, bugün de kendi dışındakileri sömürmenin bilimini ve ideolojisini yapmakta ve uygulamaktadır.⁸

Sömürgeciliğin mi yoksa emperyalizmin mi önce olduğu bir tartışma konusudur. İmparatorluklar esas alındığında tarihî öncelik emperyalizme verilmekte, kapitalizmle ilişkilendirildiğinde ise ilkel sermaye birikimi ile kurulan bağ dolayısıyla sömürgecilikten başlanmaktadır. Bu çerçevede Avrupa sanayi ve finans-sermayesinin büyümesi her şeyden önce sömürgeci tahakküm aracılığıyla sağlandığı ölçüde, emperyalizmin (bu anlamda) sömürgeciliğin en yüksek aşaması olduğu görülebilir. Modern dünyada toprak işgali, maddi kaynaklara el konulması, emeğin sömürülmesi ve başka bir toprak ya da milletin politik ve kültürel yapısına müdahale edilmesi olarak sömürgeleştirme ile küresel bir sistem olarak emperyalizm arasında bir ayırım yapılabilir. Emperyalizm, emperyal bir merkezin sömürgeleştirilmiş ülkeleri yönettiği politik bir sistem olarak tanımlandığı takdirde, sömürgelere politik bağımsızlığın tanınması emperyal merkezin miadını doldurmasının, emperyalizmin çöküşünün sinyallerini verir. Ancak emperyalizm öncelikle bir iktisadî nüfuz ve pazar sistemi denetimiye eğer, bu durumda politik değişimler bu sistemi esas itibarıyla etkilemez hatta terimi, tüm yerküre üzerinde devasa bir

⁷ Aime CESAIRE, *Sömürgecilik Üzerine Söylev* (Çev: G. Ayas), İstanbul, 2005, sh. 66.

⁸ http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sadik_tural_somurgecilik_yontemleri_ve_bunu_yikan_ataturk.pdf 02.04.2009.

askerî ve iktisadî iktidar icra etmesine rağmen doğrudan politik denetim uygulamayan “Amerikan emperyalizmi” örneğinde olduğu gibi, yeniden tanımlayabilir. Esas itibarıyla emperyal ülke, iktidarın kaynağı ve dışa aktığı “metropol”dür; sömürge ya da yeni sömürge, “metropol”ün nüfuz ettiği ve denetlediği yerdir.⁹

İster sömürgecilik faaliyeti, isterse emperyalizm olarak alalım, bir metropolün hâkimiyetini dışarıya yaymak arzusu çoğunlukla iktisadî sebeplerden gelmekle birlikte iktisat tek başına her şeyi izah edememektedir. Zira sömürgeci kök- salırlar, yüzdeyüz siyasî, askerî veya dinî, hatta sırf tesadüfî sebeplerden de doğabilir. Yayılma arzusu bazı yazarlar tarafından tamamen hasbi olarak vasıflandırılmakta, bir kavmin başarı veya kazanç gözetmeden giriştiği maceracı zihniyetin bir tezahürü diye damgalanmaktadır. Sırf ekonomik saiklere gelince bunlar bazen ilerlemenin genel icabı diye (mesela Paul Leroy-Beualieu’ya göre medeni insanlık nail olduğu refahı da sanayiinin ve sosyal durumunun gelişmesini de büyük ölçüde kolonyalizme borçludur) bazen da özel sebepler (bir milletin kolonilerinde hammadde kaynakları veya mallarına alıcı, nüfus veya sermaye fazlasına alan, kadrolarına iş, deniz ticaretine müşteri, zaman zaman da ucuz iş gücü bulmak) olarak vasıflandırılabilir. Kolonize ülke metropolüne karşı iktisaden bağımlıdır. Koloni dış ülkelerle münasebetlerinde kendi başına buyruk değildir, işlerini metropol aracılığı ile yürütür. 17. ve 18. asırlarda görülen bu duruma “pakt kolonyal” adı verilir. Dayandığı prensip “kolonileri yapan metropollerdir, kolonilerin hikmeti vücudu da metropollerdir”.¹⁰

Tarihçiler, genelde Avrupa, özelde ise İngiltere’nin sömürgecilik anlayışını üç tarihsel döneme ayırırlar. Birinci Dönem, on yedinci yüzyılın sonlarından on dokuzuncu yüzyılın başlarına kadar devam eder ve *Eski ya da Kolonyal Sömürgecilik* (Old or Colonial Imperialism) olarak adlandırılır. Merkantilizm ve Amerika kıtası başta olmak üzere Yenidünya’nın sömürge kolonisi haline getirilmesi süreci, bu dönemi en iyi şekilde karakterize eder. İkinci Dönem, 1830’lardan 1880’lere kadar devam eder ve *Serbest Ticaret Sömürgeciliği* (Laissez de’affaire) olarak isimlendirilir. Başta İngiltere olmak üzere sömürgeci devletler; Osmanlı, Çin ve İran gibi geri kalmış ve sanayileşmemiş devletleri, ekonomik bakımdan sömürge haline getirmesi süreci, bu dönemi en iyi şekilde karakterize eder. Üçüncü dönem, 1880’lerden

⁹ Ania LOOMBA, **a.g.e.**, sh. 22-24.

¹⁰ Cemil MERİÇ, **a.g.e.**, sh.291-292.

1940'lı yıllara kadar devam eder ve *Yeni Sömürgecilik* (New Imperialism) olarak adlandırılır. Ekonomik olarak sömürge haline getirilen ülkelerin bir süre sonra da siyasî olarak kontrol altına alınıp, ilhak edilmesi süreci, bu dönemi en iyi şekilde karakterize eder.¹¹

Meriç'e göre modern kolonizasyon tarihi, kapitalizm tarihinin bir veçhesinden ibarettir. Kolonizasyon gelişmesinin başlangıcından itibaren amaçlarını da vasıtalarını da kapitalist ekonominin ihtiyaçlarına ve karakterlerine uygun olarak değiştirmiştir. Kapitalizmin üç büyük dönemine (sermayenin birikimi, rekabet kapitalizmi, tekelci kapitalizm) kolonizasyonun üç merhalesi tekabül eder. İlk dönemde, Avrupalı feodallerin ve bezirgânların kolonyal siyaseti hâkimdir. Bu kolonyalizm, şöyle özetlenebilir: Daha zayıf kavimlerin altın ve gümüşlerine el koymak ve başka ülkelerden egzotik maddelerin benzerini temin etmek temel amaçlardır. Bunun için o ülkelerde ticarethaneler kurmak kâfidir. İkinci dönemde, kolonyal teşebbüslerin amacı, en ileri Avrupa ülkelerinin ihtiyacı olan maddeleri deniz aşırı ülkelerde üretmek, kendi mamul maddeleri ve fazla tarım ürünleri için pazar bulmak, nüfus fazlasını boşaltacak topraklar elde etmek ve daha sonra da sanayileri için gerekli ham madde kaynaklarını sağlamaktır. Üçüncü dönemde, kolonyal teşebbüslerin hedefi, yukarıdakilerden başka, ondokuzuncu asır sonundan itibaren sanayi Avrupa'sında kullanılabilir sermaye için ihraç bölgeleri sağlamaktır. Kolonilere sahip olmak ve onları işletmek bu sermayelere yüksek kârlar sağlayacaktı. Böylece, dünyanın işgali tamamlanmış olur.¹²

DIŞARIDA ARANAN SÖMÜRGE YA DA "KATLİAM ÇAĞI"

Evvela, Haçlı seferleri yoluyla Doğu'nun gizemli hazinelerine ulaşmak isteyen Avrupalıya kapıyı Türkler kapatınca, kendilerine aksi istikamette, çok daha uzaklarda, âdetâ Türklerden kaçarcasına sömürülecek yerler araştırdılar. Başka bir ifadeyle, Avrupa'nın içerisine hapsolmuş bulunan Batılının yeni bir çıkış bulması gerekiyordu. Zira, Osmanlı'nın Akdeniz'e olan hakimiyeti ve karayollarını tutmuş olması, tutulan çıkışlar dışında bir yol bulmayı gerektirmiştir ki, bu sebeple Ümit Burnu dolaşıldı ve ekmek kadar ihtiyaçları

¹¹ Ahmet YARAMIŞ, "Mısır'da İngiliz Sömürgecilik Anlayışı: Cromer Örneği (1883-1907)", *Sosyal Bilimler Dergisi*, C.IX, S.2, Aralık 2007, sh.121-122.

¹² Cemil MERİÇ, *a.g.e.*, sh. 294-295.

olduğu Amerika'ya yeniden ulaşıldı. İşte denizaşırı bu yerler sömürünün en dehşet boyutu ile yaşandığı yerlerdi.

Yeni yerlerin keşfi -esasinda işgali-, kapitalist gelişme doğrultusunda siyasî ortamı da hazırladı. 16. yüzyıla gelindiğinde, feodalizm ve malikâne sisteminin egemenliği sona ermişti. Merkezi monarşiler yeni yeni ortaya çıkıyordu. Dahası, denizaşırı pazarlar tek bir hükümdarın denetiminde değildi ve Papalık'ın denizaşırı pazarlara el koyma çabaları Protestan Reformasyonu'nu körüklemekten başka bir işe yaramadı. Kısacası, bir yetki boşluğu vardı ve yükselen tüccar sınıfı bu boşluğu enerjik bir biçimde değerlendirerek denizaşırı pazarlarda kapitalist bir gelişim süreci başlattı. Hatta bu gözü açık ve para canlısı tüccar sınıfının can çekişen Avrupa Feodalizminin içine sızmasının, eski düzene vurulan son darbe olduğu da söylenebilir. Artık "burjuva"nın egemenliğini sürdüreceği devrin temelleri atılmaktaydı.¹³ İşte bu egemenliğin sağlanması sürecinde yaşanan vahşetler ve soykırımlar bugünkü "medeniyet!"in neler pahasına sağlandığı bize göstermektedir.

Avrupa'nın 15. yüzyılda başlayan dünyayı sömürgeleştirme süreci, Portekizli Prens Gemicisi Henrique ile başlar. Kısa bir askeri sefer dışında gemiye hiç ayak basmamış olan bu adam, soylu bir prens olarak otoritesi, İsa Mezhebinin Ulu Efendisi olarak da gelirini, bilinmeyen Karanlık Okyanusu *Atlantik'i* ve Afrika'nın batı kıyılarının keşfini yönetmek için kullandı. Portekiz'in güney ucundaki tek liman kenti Sapres'te bulunan karargâhından sayısız sefer başlattı. Bu Seferler sırasında, geçmişte astronom Ftolemis'un yaydığı bir efsaneyi, batı yönünde çok uzaklara yelken açan gemilerin Dünyanın kenarından aşağı düşeceği, güney yönünde iyice uzaklara seyir etmeyi göze alanların ise güneşin dik ışınlarıyla kızaracağı efsanesini yıktı.¹⁴

Batılıların Amerika kıtasını tamamiyle sömürgeleştirmeye çabaları, bütünüyle neredeyse boş bir toprağı işgal etme meselesi değildi, çünkü bu hadiseden oldukça gelişmiş durumdaki Meksika ve Peru'nun Aztek ve İnka kültürleri de yok oldu. Kızılderili ırkının katliamı ise, Batılıların tarihin sayfalarına attıkları yeni kara lekelerdi. Elbette bu onların yapmış oldukları ne ilk ne de son katliamdı. Zira bu katliamların arkasında kendisinden başkasını insan olarak görmemek yatmaktadır. Bu zihniyetlerini, coğrafi bilgilerini içeren

¹³ Nathan ROSENBERG, L. E. BIRDZELL, **Batı Nasıl Zengin Oldu**, (Çev.E.GÜVEN), İst., tarihsiz, sh.94.

¹⁴ Adrian BERRY, **Bilimin Arka Yüzü**, (Çev. R.L.AYSEVER) 2.Baskı , Ank. 1996, sh.2-3.

ve aslında zihniyetlerinin bir haritası olan, çizmiş oldukları coğrafi haritada görmek mümkündür:

*"Yeryüzü burada suyla çevrelenmiş, merkezinde Kudüs ve Avrupa'nın yan yana oldukları, yassı bir tepsi gibi gösterilmektedir. Daha uzakta, halkı köpek başlı maymunlar, tekerlek ayaklılar ve tekayaklar olan kavurucu ve canavarca bir ülke vardır. Son olarak da bütün bunların çevresinde sudan bir halka vardır. Kıta tarih'in ne olacağını haber veren simgesel görüş: Avrupa Yeni Kudüs'tür. Avrupalılar insan, diğerleri canavardır."*¹⁵

Harita bir kez çizildikten sonra artık sıra onu gerçekleştirmeye gelmiştir. Kanla çizilen haritalar, sonu gelmez bir şekilde sürekli olarak yeniden ve yeniden çizilmektedir.

SARI İLAHA (ALTIN) SUNULAN İNSAN KURBANLAR

XV. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'da çok az altın bulunuyordu. Para olarak basılan altın külçeler genişleyen ticareti karşılayamadığından para kıtlığı içine girilmişti. Kapitalistler yatıracak sermaye bulamıyorlar ve yüksek faiz ödemek zorunda kalıyorlardı. Dolayısıyla Avrupa'nın, altın açlığı ve susuzluğu denilecek kadar umut kırıcı ölçüde altına ihtiyacı vardı. Böylece Avrupa altın ya da zenginlik kaynağı olabilecek yerler aramaya koyuldu. Bu mücadelede kilise de yer aldı. Öyle ki, Papa, 1454'den başlayarak, Afrika ve Hindistan'ın Portekizlilerin tekelinde olduğunu resmen tanımıştı. Bu şekilde "Siyah" kıtada kara günler başlamış ve burası Avrupalı sömürgeciler için ilk basamak olmuştur. Portekizliler bu kıtada oldukça bol fildişi, köle ve devekuşu tüyü bulmalarına rağmen, ne baharat ne gümüş ne de altın onları tatmin edecek seviyedeydi. Ancak kaynakların istenilen seviyede olmaması onların hırslarını daha da arttırdı. Avrupa adeta gözlerini açmış altın düşlüyordu. Avrupa, efsaneleşmiş Cipangu'da evlerin som altından çatıları olduğundan söz eden Marco Polo'nun kitabının sayfalarını hırsla tekrar tekrar karıştırıyordu; Bernal Diaz'la birlikte, altın "her şeyi sağlar", Vergas Machuca ile de, altın "insanı akıllı, sevilen ve saygı gösterilen hale sokar, suç işlerse onu kurtarır ve parayla insan her şeyi elde edebilir", yine Leon Battista Alberti'yle altın "dostluk ve saygı kazanmak, ün ve nüfuz elde etmek için yeterlidir" sözleri

¹⁵ Jacques ATTALI, 1492, (Çev. M.A. KILIÇBAY), YKY., sh.114.

tekrarlanıyordu.¹⁶ Kolomb'la birlikte ise Altın bir "ilah" haline geliyordu. Nitekim Kolomb 1492'de şöyle haykırıyordu: "Altın harika bir şey! Ona sahip olan istediği her şeyin efendisidir! Altın sayesinde ruhlara Cennetin kapıları bile açılabilir..." Ancak Kolomb'un hayatı yaptıklarının diyetini ödeyerek son bulmuştur: *"Kolomb hayatının sonlarına doğru Yeni dünyanın kıyılarında her gün biraz daha çıldırarak dolaşıp durdu. Gemisinin küpeştesi üzerinde asileri astığı bir darağacı bulunuyordu. Onu o kadar sık kullandı ki bir ara kendisini zincirleyip Cadiz'e geri götürmek zorunda kaldılar. Son seferinde tayfaları uçsuz bucaksız kıyılarda Ganj nehrinin ağzını arayan kaptanlarının eklem iltihabından iki büklüm olmuş bir bedenle ve darma dağınık saçlarının perdesi altından bakan çılgın gözlerle güvertede topallayarak dolaşmasını korkuyla seyrettiler Hindistan'da olduklarını yadsıyanları asmakla tehdit etti. Gemiler dolusu köle ve altın eşya gönderdi. "Ey muhteşem altın" diye yazdı Kolomb. "Altını alan, her istediğini satın almasını sağlayan bir hazineye sahip olur. Onunla dünyaya istediklerini kabul ettirir, hatta ruhunun cennete girmesini bile sağlar" diyordu. Sonunda yoksulluk içinde öldü".¹⁷*

İşte Kolomb ve ardılları yeni kıtaya doğru yol alırken, sarı ilahları ile yaşayacakları vuslatı düşünüyorlardı. Kolomb'un Amerika'yı keşfi bir ilk olarak sunulmuş ise de esasında ilk olan keşif değil, bu muazzam kıtanın tamamının "sarı ilah"a kurban edilmesidir. Zira Braudel'in de belirttiği gibi açık denizin fethi, ilk kez onlar tarafından gerçekleştirilmemiştir. Esasında, Fenikeliler Vasco de Gama'dan 2000 yıl önce, Firavun'un isteği üzerine Afrika çevresini dolaşma işini başarmışlardı. Yine, İrlandalı denizciler Kolomb'dan yüzyıllarca önce, 690'a doğru Feroe adalarını keşfetmişlerdi ve İrlandalı keşifler 795'e doğru İrlanda'da karaya çıkmışlardır ki, Vikingler burayı 860'a doğru yeniden keşfedeceklerdir. Bir başka keşfin Müslümanlar tarafından yapıldığı bilinmektedir. Müslüman coğrafyacılar, (Batlamyus'un teorisine karşı olarak), Afrika kıtasının denizden geçilme imkânından söz etmişlerdir. Müslüman denizci veya seyyahların sağladıkları bilgiler, her halükârda Hristiyan âlemine kadar sızmıştır. Müslümanların bu keşfin peşinde gitmemelerinin sebebi gayet basittir. Zira Süveyş kanalına sahip olan Müslümanlar, neden Ümit Burnu yolunu arasınlar ki? Ve buralarda ne bulacaklardı? Altın, fildişi vs. Müslüman şehirler ve tüccarlar tarafından zaten Zanzibar kıyılarından ve Sahra üzerinden

¹⁶ Raimondo LURAGHİ, *Sömürgecilik Tarihi*, (Çev H. İNAL), İst., 2000, sh.29-32.

¹⁷ Adrian BERRY, *a.g.e.*, sh.2.

Nijer boynuzu taraflarından elde edilmekteydi.¹⁸ Ayrıca altın Müslümanlar için Avrupalıların yüklediği manadan çok uzaktı. Kanaatkârlığı, yardımlaşmayı, dağıtmayı, cömertliği emreden bir dinî anlayış, altına karşı mesafeli yaklaşıyordu. Türk dünyasında başlı başına bir iktisadî teşkilat olan Ahilik, Batı zihniyetinin tam zıddına ahlâkî kaideler geliştirmişti. Öyle ki, bir Ahinin eli, sofrası ve kapısı açık olmak zorunda idi. Yani cömert olacak, aç geleni tok gönderecek ve misafirperver olacaktı. Aslolan dünyanın gülümsemelerine aldanmayıp, fenafî Allah olmaktı. Hâlbuki Avrupalı fenafî altın olmuştu ve vuslatı iştihakla arzu ediyordu.

Gerçekten de baharat olmadığı için, altın bu yeni toprakların keşfedilmesini meşru kılan yegâne şeydir. 1492'den itibaren Kızılderililerin üzerinde fark edilen ve onlardan çalınan altın, izleyen yolculukların masraflarının karşılanmasına, baharat satın alınmasına, hükümetlerin denetlenmesine, bakanların ve piskoposların istenildiği gibi çalıştırılmalarına tek başına imkân sağlayacaktır. Ondan giderek daha fazla gerekmektedir. Bir yüzyıldan fazla bir süre boyunca, gümüşle birlikte Amerika'nın yegâne ihraç kalemi olacaktır. Yeni bir tipten insanların bu kıtaya hücum etmelerini tahrik edecektir: bunlar artık denizciler ya da hayalperestler değil de, servet avcılarıdır. Artık tüccarlar değil de çok basit olarak hırsızlardır. 1520'de tapınaklardan çalınan ve madenlerden veya nehirlerden çıkartılan toplam altın miktarı otuz ila otuz beş ton arasındadır; bu toplama işlemi adalardaki on binlerce Kızılderili'nin hayatına mal olmuştur.¹⁹ Öyle ki mesela Guaxaca madeninde çalışma şartları öylesine öldürücüdür ki, madenin çevresinde, çapı iki kilometrelik bir alanda, iskeletlerin ve cesetlerin üzerinde yürümek gerekmektedir.²⁰ Bu şekilde, işgalciler, haydutlar ve köle avcıları olarak gelmişler, sömürgeci ve tüccarlar olarak kalmışlardır.²¹ İşte Koca Akif'in "Tek dişi kalmış canavar" şeklinde ifade ettiği medeniyet, bunun gibi milyonlarca insanların kemiklerinin üzerine bina edilmiştir. Bu öyle bir yok ediş tufanıdır ki, bu tufandan bütün canlılar etkilenmiştir. Katliamın boyutları hakikaten korkunç seviyelerde görülmektedir. Zira insan, hayvan ağaç vs. canlı namına ne varsa, hepsi yok edilmişti. Bu yok

¹⁸ Fernand BRAUDEL, **Maddi Uygarlık, Ekonomi ve Kapitalizm**, XV-XVIII. Yüzyıllar, Gündelik Hayatın Yapıları, C.1, (Çev. M.A. KILIÇBAY), Ank., 1993, sh.352-363.

¹⁹ Jacques ATTALI, **a.g.e.**, sh.233,241-242.

²⁰ Cemal Bali AKAL, **Modern Düşüncenin Doğuşu, İspanyol Altın Çağı**, Ank., 1997, sh.93.

²¹ George NOVACK, **Kızılderili Soykırımı**, (Çev. M. BEYAZIT), Ank., 2003, sh.54.

edilişin ıstırabını derinden hisseden "kara geyik" adlı Kızılderili'nin yürek yangınının alevi dudak arasından şöyle çıkmaktadır:

"O zaman kaç kişinin öldüğünü anlayamadım. Şimdi kocamışlığımın şu yüksek tepesinden gerilere baktığımda, yerde birbirleri üzerinde yığılı duran boğazlanmış kadınları ve çocukları, hala o genç gözlerimle görebiliyorum. Ve orada, o kanlı çamurun içinde bir şeyin daha öldüğünü ve o kar fırtınasına gömüldüğünü görebiliyorum. Evet, bir halkın düşü öldü orada. Güzel bir düştü evet... sonra bir ulusun umudu kırılıp paramparça oldu. Artık yeryüzünün merkezi yok, ölüp gitti kutsal ağaç".²²

Kendi evinde yüzyıllarca "homo hominu lipus" diye nitelendirilen Avrupalı yamyamlığını yeni gittiği büyük kıtaya da taşıdı. Zira 1609–1610 yıllarında Jonestown'da koloni kuran İngilizler, kıtlıktan kırılmaya başlayınca, Kızılderililerin onlara mısır ve hindi yardımı yapmalarına rağmen, onlar "yerli" avına çıktılar ve Kızılderilileri öldürerek etlerini yediler. Hatta cesetleri bile çıkarıp yediler.²³ Meselâ, Guatemala'ya gelen bir kaptanın ordugâhında, akıl almaz bir insan eti kasaplığı vardı. Kaptanın önünde, çocuklar öldürülüyor, kızartılıyordu. Sadece ellerini ve ayaklarını -en iyi parçalar sayılıyordu- almak için adam öldürülüyordu.²⁴ Bir manada Avrupa tarihi yeni kıtaya taşınmış oluyordu. Bir farkla ki, bir ara birbirini yiyen Avrupalı, artık yiyecek başkalarını bulmuş oluyordu.

Bütün bu katliamlarda Hıristiyanlık da bir araç olarak kullanılmıştır. Resmî Hıristiyanlığın getirdiği istilâ, katliam ve yeni kölelik için manevî bahane vazifesi gören tanrı, kan dökücü bir puttu. Böyle bir Hıristiyanlık anlayışı, yüzyıllardan beri Yunanlılaşmış ve Romalılaşmış, kendilerinden başka kültürleri tanıyıp kabul etmeyi reddeden, yüzyıllardır skolâstik içinde fosilleşmiş, tamamıyla Batı'ya özgü olarak ortaya çıkmıştır. Katliamların baş aktörleri olan İspanyollar ise, 711 yılında Müslümanların kurtarıcı olarak İspanya'ya ayak basmalarından hemen sonra, Kilisenin öncülüğünde ülkeyi yeniden ele geçirme mücadelesi başlatmışlar, aşağı yukarı sekiz yüz yıl boyunca Hıristiyan âlemi denilince akla "kutsal savaş" gelir olmuştur. İki yüzyıldan beri Avrupa'nın diğer ülkelerinde artık kimse haçlı seferleri düzenlemeyi

²² Dee BROWN, *Kalbimi Vatanıma Gömün*, (Çev. C. ÜSTER), İst., 1990, sh.391.

²³ Reha Oğuz TÜRKKAN, *Kızılderililer ve Türkler, Bir Tarihin Bir Dramın Hikayesi*, İst., 3.Basım, 1999, sh.96.

²⁴ Bartolome Dé Las CASAS, *Kızılderililer Nasıl Yokedildi?*, (Çev.M. URAL), İst., 1999, sh.62.

düşünmezken, İspanya XV. yüzyılın sonuna kadar kendi haclı seferlerini sürdürmüş, bunun bir uzantısı olarak da 1492’de ayak bastıkları kıtanın İnka ve Aztek gibi medeniyetleri yok edilmiştir.²⁵ Nitekim Kolomb, hükümdarına hitaben kaleme aldığı yazısında yerlileri öldürmek için izni din adına istiyordu: “...Umarım İsa Efendimiz, bunlar gibi kalabalık toplulukların dinimize döndürülmesi ve Kilise’ye kazandırılması için, aynı zamanda Baba’ya, Oğul’a ve Kutsal Ruh’a inanmak istemeyenlerin de yok edilmesi için Siz Yüce Efendimiz’in karar vermesine yardım eder...”.²⁶ Ancak katliama maruz kalan bu insanlar, başlangıçta birer ilah gibi gördükleri bu insanların gerçek niyetini kısa zamanda anlamış, bu da katliamları daha da şiddetlendirmiştir. Nitekim ibret verici bir hadise olarak zikredecek olursak, 1511 yılında Hatuey adlı bir Kızılderili reisi Küba’da isyan hareketi oluşturma suçuyla tutuklanmış ve yakılarak idama mahkûm edilmişti. Onu bir direğe bağladıktan sonra, Hristiyanlık dinine davet ettiler. Böylece kendisine, görkemli bir dünyanın ve ebedî istirahatın beklediği gökyüzüne gideceğine inanması aksi takdirde ise sonsuz acılar ve işkenceler çekeceği cehenneme gitmek zorunda kalacağı söylendi. Hatuey, biraz düşündükten sonra, Hristiyanların gökyüzüne gidip gitmediklerini sordu. Evet, cevabını alınca da, böylesine vahşi insanlarla beraber olmamak, onları görmemek için cennete değil, cehenneme gitmeyi tercih ettiğini belirtti.²⁷

Yine bu hususta, başlangıçta göğü delip gelen adam manasında “papalagi” diyerek kutsiyet atfettikleri beyaz adamı, kendi evinde de gördükten sonra kabilesine dönüp uyarılarda bulunan, Güneydenizi şefi Tiavea’lı Tuivaii’nin söyledikleri oldukça önemlidir: “*Hristiyan der Papalagi kendine. Güzel bir türkû gibidir bu sözcük. ... Hristiyan olmak: Önce Yüce Tanrı’yı ve kardeşlerini, en son kendini sevmek demektir. Sevgi –iyi olanı yapmak- kanımız gibi içimizde, başımız, ellerimiz gibi bizimle bir bütün olmalıdır. Papalagi ise, Hristiyan, Tanrı, sevgi sözcüklerini yalnızca ağzında taşır. Diliyle bunlara vurdu mu, dünyanın gürültüsünü koparır. Ama yüreği, sevgisi Tanrı’nın önünde eğilmez, yalnızca nesnelerin, yuvarlak metal ve ağır kâğıdın, zevk düşüncesinin ve makinenin önünde eğilir. İçi zamana karşı vahşi bir hırs ve mesleğinin çılgınlığıyla kaplıdır. ...Papalagi’nin bize getirdiği Katoliklik, onun için bir*

²⁵ Roger GARAUDY, **Yaşayanlara Çağrı**, (Çev. C. AYDIN-N. AYDOĞMUŞ), İst., 1986, sh.343-344.

²⁶ Kristof KOLOMB, **Seyir Defterleri**, (Çev. S.MADEN), İst., 1999, sh.65.

²⁷ Bartolome Dé Las CASAS, **a.g.e.**, sh.35-37.

*takas nesnesinden başka bir şey değildir. Papalagi'den her şeyi beklerim ben, çünkü onun yüreğinde alabildiğine pislik, alabildiğine günah olduğunu gördüm. O Papalagi ki bize vahşi der, yani bedeninde yürek değil de hayvan dışı taşıyan demeye gelir bu, işte Tanrı, bu Papalagi'den daha çok sever bizi''*²⁸.

Avrupalı bütün bu katliamları yaparken bir başka şekilde, yaptıklarını meşrulaştırma yoluna gitmiştir. Vahşetlerini üzerlerine saldıkları bu insanları, aynadaki kendi görüntülerine bakıp "vahşi" ve "barbar" olarak nitelendirerek haklı olduklarını düşündüler.

"Barbar" kelimesi, Grekçe, *ecnebî, yabancı, el, köle tabiatlı (slavish), kaba (rude)* anlamındaki "barbarous"tan gelmektedir; bu kelime Latince'ye "barbarus" şeklinde intikal etmiş ve aynı anlamda kullanılmış ve bilâhare, tarihî gelişim sürecinde, Roma'nın çanağından yalayanlar -yani, "Batılılar"- tarafından önceleri 'Romalı olmayan' ve sonraları da 'Batılı olmayan' herkesi ifâde etmek üzere ve aynı zamanda *medeniyetsiz, görgüsüz, anakronik, insanlık-dışı* vb. gibi aşağılayıcı anlamlar yüklenen bir terim olmuştur. Kelimeye yüklenen bu pejoratif anlamlar özellikle daha sonraları, yani Batı sömürgeciliğinin azgınlaşmaya başladığı tarihle birlikte daha yoğun bir kullanım alanı bulmuştur. Batı için, 'kendisi olmayan' herkes, barbardır, vahşîdir.²⁹

Marx ve Engels bile bu insanları barbar olarak nitelendirmekten geri kalmamışlardır: "Burjuvazi, kırı, kentin egemenliğine soktu. Çok büyük kentler yarattı, kensel nüfusu, kıra kıyasla, büyük ölçüde arttırdı ve böylece, nüfusun oldukça büyük bir kısmını kırsal yaşamın bönlüğünden kurtardı. Kırı nasıl kentlere bağımlı kıldıysa, barbar ve yarı-barbar ülkeleri de uygar olanlara, köylü ulusları burjuva uluslara, Doğuyu Batıya bağımlı kıldı".³⁰ Hâlbuki Kolomb'un anlattıklarından hiç de böyle bir sonuç çıkmıyordu. Nitekim onlar için "Silâhları yok, ne olduğunu da bilmiyorlar... Hepsi iri yapılı, güzel yüzlü; huyları çok iyi. ...Ada halkı pek yumuşak başlı..."³¹ diyordu. Yine Las Casas'ın şahitliğine müracaat ettiğimizde de aynı sonuç çıkmaktadır: "Tanrı, bu çeşit çeşit, kalabalık insanları son derece sade yaratmıştı. Kötülükten ve ikiyüzlülükten uzak, yerli efendilerine (beylerine) ve Hıristiyanlara hizmet

²⁸ TUİAVİİ: **Göğü Delen Adam "Papalagi"**, (Çev. L.TAYLA, Der.E. SCHEUERMANN), İst., 1989, sh.99-100.

²⁹ Durmuş HOCAOĞLU, "*Bir Kere Daha Düşünmek İçin İyi Bir Fırsat*", **Muhelif**, Yıl: 1., Sayı: 12., 14.04.2000-20.04.2000., s.11.

³⁰ Karl MARX, Friedrich ENGELS, **Sömürgecilik Üzerine**, Ank., 1997, sh.13.

³¹ Kristof KOLOMB, **Seyir Defterleri**, (Çev. S.MADEN), İst., 1999, sh.36-37.

ediyorlardı. Dünyadaki en uysal, en sabırlı, en barışçı ve sakin insanlardı. Gürültüsüz parıltısız, ne sinirli ne de kavgacı; kırılğınlıktan, nefretten, intikam arzusundan uzaktılar. İnce, narin, kırılğın bir yapıları vardı; işlerini güçlükle yapabiliyorlar, herhangi bir hastalıkta da kolayca ölüyorlardı. Bizde, zenginlik ve tatlı bir hayat içinde yetiştirilen prens ve soylu çocukları bile onların köylülerinden daha narin değıldir...”³² Esasında bu hususta Duwarmish Kızılderililerinin reisi Seattle tarafından Amerikan Başkanı Franklin Pierce'ye ithafen yazılan (1853–1857) mektupta, "vahşi" olarak nitelendirilen bu insanların vahşetten ne kadar uzak oldukları ve kimin böyle bir nitelendirmeyi bihakkın temsil ettiğı açık bir şekilde anlaşılmaktadır:

Beyaz Reis, Washington'daki Büyük Reis'in bize selâmlarını ilettiğini söylüyor.

Bu çok ince bir davranış, çünkü karşılığında bizim dostluğumuza pek ihtiyaç duymadığını biliyoruz.

Onun halkı çok kalabalık.

Uçsuz bucaksız çayırları kaplayan otlar gibiler.

Benim halkımsa az.

Fırtınanın yaladığı bir ovaya dağılmış ağaçlara benziyor.

Büyük ve öyle sanıyorum ki iyi Beyaz Reis, bize topraklarımızı satın almak istediğı haberini yolluyor.

Ama rahat bir hayat sürmemizi sağlayacak kadarını bize bırakacakmış.

Toprağımızı alma isteğiniz üzerinde düşüneceğiz.

Halkım Beyaz Adam'ın almak istediğı nedir, diye soracak.

Bunu bizim anlamamız zor.

Eğer o güzelim havanın, köpüren suyun sahibi biz değılsek, onu bizden nasıl alabilirsin ki?

Güneşte pırıldayan her bir çam ağacının, kara ormanların üzerinde salınan sisin, vızıldayan her arının, halkımızın hafızasında ve düşüncelerinde kutsal bir anlamı var.

³² Bartolome dé Las CASAS, a.g.e., sh.21-22.

Ağaçta yükselen özsuyu Kızıl Adam'ın hatırasını taşıyor.

Biz toprağın parçasıyız, toprak da bizim parçamız.

Hoş kokulu çiçekler kız kardeşlerimiz bizim, rengineyiği, at, yüce kartal ise erkek kardeşlerimiz.

Irmağın köpüren dalgaları, çayırdaki çiçeklerin özsuyu, tayın teri ve insanın teri, her biri bir ve tek soya, bizim soyumuza ait.

Bu yüzdendir ki, Washington'daki Büyük Reis bizden toprağımızı isterken, çok şey istiyor.³³

Burada vahşi denilenle diyen arasında önemli bir farklılık ortaya çıkmaktadır. Böyle bir suçlamada bulunan Batılı için tabiat tamamıyla sömürülmesi gereken, kıt kaynaklar olarak ortaya çıkarken, Kızılderili için bütünüyle bir hayat dokusudur. Bu sebeple de tabiatı sömürmek değil, onunla bütünleşmek esastır. Bu adeta kutsal bir mahiyettedir. Çünkü “Kızılderililere göre hiçbir nesne görüldüğü gibi değildir; yalnızca, Hakikat'in soluk bir gölgesidir. İşte bu yüzden, yaratılmış olan her nesne kutsal (Wakan) dır.”³⁴ Böyle bir anlayış Batılıdan farklı olarak adeta ayrı bir dünyanın kapısını açmaktadır. Kızılderili'yi vahşi olarak düşünen “yok edici” ise böyle bir kapının varlığına tahammül edemedi, en nihayet tahammülsüzlük anlama ihtimalini de yok etti. Yok, edicilik ise ortaya tasviri zor katliamlar serisi çıkarttı. Hayat “Elm Sokağı Kâbusu”na dönüştü.

Katliamın boyutlarını rakamlara bakarak anlamak mümkündür. Avrupa'nın toplam nüfusunun aşağı yukarı elli milyon, Fransa'nın on iki milyon, İspanya ve İtalya'nın dokuz milyon, İngiltere'nin dört milyon olduğu bir dönemde, 1500'den 1650'ye, Meksika'nın yerli nüfusunu yirmi beş milyondan bir milyona, yeni kıtanın yerli nüfusunu seksen milyondan on milyona indirilerek, yüz elli yılda insanlığın hemen hemen beşte biri yok edilmiştir.³⁵ Bir başka rakama göre; 54 milyon insanın yaşadığı kıtada 1860'lara gelindiğinde ancak 340 000, 1910'da ise 220 000 yerli kalmıştı.³⁶ Stannard ise; araştırmasında işgal öncesi nüfusun 112 milyon ile 145 milyon arasında

³³ **Kızılderili Şefin Bildirgesi, Nasıl Satabilirsin ki Havayı**, Çev. S. ÖZBUDUN, Ank., 2000.

³⁴ Martin LINGS, **Antik İnançlar Modern Hurafeler**, (Çev. E. HARMAN-U. UYAN), İst., 1988, sh.62.

³⁵ Cemal Bali AKAL, **a.g.e.**, sh.137-138.

³⁶ Reha Oğuz TÜRKKAN, **a.g.e.**, sh.101.

olduğunu belirtmektedir.³⁷ Bu rakamları gözden geçiren Pierre Clastres ise; yok edilenlerin, insanlığın dörtte birine tekabül ettiğine dair görüşleri doğru bulmaktadır.³⁸ Hangi oran doğru olursa olsun, rakamların dili felaketin şiddetini ortaya koymak için yeterlidir. Felaketin şiddetini ortaya çıkaran anlayış, sonraki nesillere de intikal eden bir atasözü olarak General Sheridan tarafından “En iyi Kızılderili ölü Kızılderili’dir”³⁹ sözüyle zaten ifade edilmişti. Ama bu insanların öldürülme tarzları da, canlı şahidinin anlatabildikleri kadarıyla bile, en az rakamlar kadar dehşet vericidir:

“Atlarını, kılıçlarını ve mızraklarını alan Hristiyanlar, yerli Amerikalıların daha önce hiç görmediği eylemlere başladılar: Katliam ve kan dökme! Köylere giriyor, çoluk çocuk, yaşlı, hamile veya loğusa (kadın) demeden, ağullarına sığınmış kuzulara saldırır gibi, karınlarını deşiyor, parçalara ayırıyorlardı. Kimin tek bıçak darbesiyle bir insanı ortadan ayıracağı veya tek mızrak atışıyla başını keseceği, ya da bağırsaklarını ortaya dökeceği üzerine bahse giriyorlardı. Anne sütü emen bebekleri zorla alıyor, ayaklarından tutup başlarını kayalara çarpıyorlardı. Bazıları ise onları yüksekte ırmaklara atıyor, bir yandan da gülererek şakalaşıyorlardı...Çocuklarla annelerini ve önlerine çıkan herkesi kılıçtan geçiriyorlardı. İsa peygamberimizi ve 12 havariyi kutsamak ve saygılarını iletmek için uzun darağaçları kuruyorlardı. Ayakları neredeyse yere değecek şekilde, 13 kişilik gruplar halinde onları bağlıyor, ateşe veriyor ve diri diri yakıyorlardı. ... Beyleri ve soyluları öldürme şekilleri de aynıydı. Önce direkler üzerine tahta çubuklardan bir ızgara yapıyorlardı. Sonra, onları ızgaraya bağlıyor, altlarına da hafif bir ateş yakıyorlardı. Yerliler bu korkunç işkenceler altında, çığlıklar atarak can veriyorlardı...”⁴⁰

Bütün bu katliamları ne yaptığını bilmeyen insanların vahşi saldırıları ile açıklamak mümkün görülmemektedir. Zira New Englandlı Puritenler, 1703 yılında meclislerinin bir kararı ile, her Kızılderili başı ve esir edilen her Kızılderili için 40 sterlin ödül koydu: 1720’de kelle başına ödül 100 sterline yükseldi; 1744’te Massachusetts-Bay, belli bir kabileyi isyancı ilân edince, şu

³⁷ David E. STANNARD, *Amerika’nın Soykırım Tarihi*, (Çev. Ş. BIYIKLI), 2. Baskı, İst., 2005, sh. 402-403.

³⁸ Pierre CLASTRES, *Devlete Karşı Toplum*, (Çev. M. SERT-N.DEMİRTAŞ), İst., 1991, sh.84.

³⁹ George NOVACK, *Kızılderili Soykırımı*, (Çev. M. BEYAZIT), Ank., 2003, sh.65.

⁴⁰ Bartolome de Las CASAS, *a.g.e.*, sh.26-27.

fiyatlar uygulandı: 12 yaş ve daha yukarısı erkek kafası için 100 sterlin, erkek esir 105, kadın ve çocuk esir 50, kadın ve çocuk kafası 50 sterlin. Britanya parlamentosu, bu vahşi av tarzlarını ve kelle kesilmesini “Tanrı ile tabiatın kendilerine ihsan ettiği kolaylıklar” olarak ilân etti.⁴¹

Avrupalının vahşetinin bu inanılması güç boyutlarına, yine inanılması güç, kendi evindeki uygulamalara bakarak bir derece de olsa inanmayı kolaylaştırabiliriz. Öyle ki Avrupa’nın merkezinde bir ceza olarak ölümün türleri 1670 kararnamesi ile şöyle belirlenmişti: “Bazıları asılmaya, diğerleri de elleri kırıldıktan veya dilleri kesildikten veyahut delindikten sonra asılmaya mahkûm edilebilirler: diğer bazıları doğal ölüme kadar (organlarının) kopartılmasına; başkaları boğulmaya ve sonra da (organlarının) kopartılmasına, başkaları canlı canlı yakılmaya, başkaları önce boğulup sonra yakılmaya; diğer bazıları dilleri kesildikten veya delindikten sonra diri diri yakılmaya; diğer başkaları dört at tarafından çekilmeye, başkaları kafalarının kesilmesine, son olarak da diğer bazıları kafaları kırılmaya mahkûm edilebilirler.”⁴² İşte bu cezalar, yine bu insanlar tarafından gittikleri yeni yerlerde de uygulanmıştır. Akıl almaz işkencelerle öldürülmeye reva gördükleri insanları, tıpkı Avrupa’daki kardeşleri gibi cezalandırıyorlar ve bunu vahşi bir eğlenceye dönüştürüyorlardı.

KARA TİCARET

Katliamı en derin şekilde yaşayan bir diğer önemli kitle de “zenciler”dir. Özellikle Amerika’da bu dehşet verici sömürme politikası sonucunda yerli Kızılderililerin azalması ve hatta bazı hallerde yok edilmeleriyle birlikte sömürecek insan bulunamaz hale geldi. Böylece Amerika’ya siyahî köleler getirilmeye başlandı. Zamanla “zenci köle ticareti” korkunç boyutlara ulaştı. Sadece 1486-1641 yılları arasında, yılda ortalama dokuz bin hesabıyla, sadece Angola’dan 1.389.000 köle getirilmişti. 1580’le 1680 arasındaki yüz yıl içinde, siyahî taşıyan Liverpool Limanı’nın gemileri, Yeni Dünyaya üç yüz binden fazla köle getirdiler. Üç buçuk yüzyılda Afrika’dan milyonlarca ve milyonlarca siyahî taşındı. Bu miktara yola çıkmadan önce ölenler de eklenince, akıl almaz toplamlara varılmaktadır.⁴³ Bugün köle ticaretinin ne kadar insan hayatına mal

⁴¹ Karl MARX, - Friedrich ENGELS, **a.g.e.**, sh.325-326.

⁴² Michel FOUCAULT, **Hapishanenin Doğuşu**, (Çev. M.A. KILIÇBAY), Ank., 1992, sh.39.

⁴³ Raimondo LURAGHİ, **a.g.e.**, sh.213.

olduğu kesin rakamlarla tespit edilemiyor. Muhafazakâr tahminler Amerika'ya sağ salim varan köle sayısını 10 milyon civarında olduğundan yola çıkıyorlar. Atlantik üzerindeki sevkiyat sırasında ölüm oranı % 20 dolayındaydı. Afrika'nın içinde, kıyı şeridinde varmadan önce öldürülen insanların sayısı ise bilinmiyor. En fazla kazanç sağlayan, 15 ile 25 yaş arası erkek ve kadınlarla yürütülen ticaretti. Bu insanları ele geçirmek için çoğu kez köylerin diğer sakinleri soğukkanlı bir şekilde öldürülüyordu. On binlerce insan, iç kesimlerden sahil şeridine doğru zoraki yürüyüş konvoylarında can vermekteydi. Tarla ve sürülerinin sürekli tehdit altında kalması veya yok edilmesi sebebiyle açlıktan ölenlerin sayısı da cabası. Böylelikle 100 milyon kadar insan köle ticaretinin kurbanı olmuş olabilir.⁴⁴ Bu son derece iyimser bir rakamdır. Çünkü asırlarca devam eden bir yok etme çabası gözlenmektedir. Fanon'un da dediği gibi bir buçuk milyar insana karşı girişilen bir soykırım söz konusudur.⁴⁵

Esasında felaket rakamların ifadesinden daha derindir. Köle ticaretine maruz kalanlar çok büyük bunalımlara ve acılara gark olmuşlardır. Öyle ki; ölüm bir kurtuluş yolu olarak seçilmeye başlanmıştır. Köleler içine düştükleri umutsuzluklarla, ya kendilerini sakatlıyor, ya intihar ediyor ya da efendilerini öldürmeye kalkışıyorlardı. Kölelerden biri kafasını taşa çarparak parçalamıştı. 1734'te, Danimarka'ya ait Saint-Jean Adası'nda Fransızların kuşatması altında kalan kaçak köle grubunun tümü intihar etmişti. Yine XIX. Yüzyılda, Saint-Vincent'da, İngilizlerin saldırısına uğrayan kaçak köleler de topluca intihar etmişti. Bunun gibi 1814'de bir tek evde otuz kişi birden kendini asmıştı. Bir başka olayda ise dört yüz kölesi olan bir "mal sahibi", ertesi gün bunların üç yüz seksenini kendini asmış olarak bulmuştur.⁴⁶

Sömürgecilik faaliyetinde, siyahîlerin hayatta kalmasına, ancak onlara ihtiyaç duyulduğu müddetçe müsaade edilmiştir. Aksi takdirde öldürülmüşlerdir. Mesela, yerli insanların işbirliğine ve emeğine ihtiyaç duyulmadığı avcılık gibi yerlerde öldürülmüşlerdir. Bu uygulamalarda, biyolojik ya da kültürel hor görme aracılığıyla da haklı olduklarını ilan etmişlerdir. Bu süreçte siyahîler egzotik bir faunanın parçası olarak ele alınmışlardır. Öyle ki onlar, eğlence sağlayan fakat hiçbir tehdit oluşturmayan

⁴⁴ Werena ROSENKE, "*Sefaletin Mimarı Avrupa*", **Niçin Aztekler Avrupa'yı Keşfetmedi?**, (Der. P. WAHL), (Çev. L. KAFADAR), İst., 1993, sh.60-61.

⁴⁵ Frantz FANON, **Yeryüzünün Lanetlileri**, (Çev. B. DOKTOR), İst., 1984, sh.262.

⁴⁶ Marc FERRO, **Sömürgecilik Tarihi**, (Çev. M. CEDDEN), Ank., 2002, sh.192-193.

bir oyun parkının tabî malzemeleridir.⁴⁷ İşte, beyazın kara, siyahın ise ak olduğu bir yer vardır ve burası kirli beyazların bu “oyun parkı”dır.

Siyahilerin topraklarından koparılması, Ortaçağda Avrupa’yı kasıp kavuran kara veba salgınından da beterdi. Hiç değilse, kara veba salgını geçip gidiyordu, ama köle ticareti devam ediyordu. Öte yandan, köle ticareti yapanların özellikle en sağlam, en güçlü, en genç ve en sağlıklı kişileri seçtikleri düşünülecek olursa, Afrika’nın en yaratıcı ve en gerekli güçlerden mahrum bırakıldığı sonucuna varılır. Böyle bir kanamaya kıtanın nasıl dayanabildiği doğrusu merak konusudur.⁴⁸ Bu bakımdan Sorman’ın, sömürgecinin kötülüğü sebebiyle değil; dikkatsizliği ve hatta yardımsever hareketleri sonucunda siyahilerin gelişmesine engel olduğu⁴⁹ yolundaki düşüncesine katılmak mümkün değildir. Çünkü sömürgeci, sömürgelerini terk ettikten sonra bile, atmış olduğu temel ve kendisine bağlamış olduğu düzen devam etmiştir. Bozuk temel bu insanların sefaletlerinin devamına, kurmuş oldukları düzen de sömürünün sürdürülmesine hizmet etmiştir.

Birçok bölgesi, İkinci Dünya Savaşı sırasında büyük ölçüde bağımsızlığa ulaşmış olan Afrika ve Asya’nın çeşitli yerlerinde Batılı güçlerin sömürgeci mevcudiyeti sürmekteydi. Yani “sömürge”, millî egemenliğini kazanmış ve bu yüzden artık dağılmış olan tarihsel bir grup değil, yeni bağımsız devletlerin sakinlerinin yanı sıra hâlâ Avrupalıların idaresi altında olan komşu ülkelerdeki tâbi halkları da içeren bir kategoriydi. Irkçılık, çirkin sömürge savaşlarında ve katı, despotik yönetimlerin elinde ölümcül sonuçlar doğuran önemli bir güç olarak kalmıştı. Bu yüzden, Batı’ya bağımlı olarak, Batı’nın tebası, madun halklar olarak yaşadıkları tecrübe, son beyaz polis çekip gittiği ve son Avrupa bayrağı indiği zaman sona ermemiş olan bölgeler ve dünya halkları için, sömürgeleştirme tecrübesi çok şey ifade ediyordu. Sömürgeleştirilmiş olmak, özellikle de millî bağımsızlık kazanıldıktan sonra, kalıcı, hatta grotesk denecek ölçüde adaletsiz sonuçları olan bir kaderdi. Bir yanda yoksulluk, bağımlılık, az gelişmişlik, iktidarın çeşitli patolojileri ve yozlaşma; diğer yanda ise savaş, okuryazarlık ve ekonomik kalkınma alanlarında sağlanan kayda değer başarılar: bir düzeyde kendilerini kurtarmış ama başka bir düzeyde

⁴⁷ Heribert ADAM, *"Yahudi Düşmanlığı ve Zenci Karşısı Irkçılık: Nazi Almanyası ve Ayrımcı Güney Afrika"*, (Çev. A.BAHÇIVAN), **Doğu Batı**, Y.1, S.2, 1998, sh.211-213.

⁴⁸ Raimondo LURAGHİ, **a.g.e.**, sh.213.

⁴⁹ Guy SORMAN, **Kapital Devamı ve Amaçları**, (Çev. B. ZEYBEK), İst., 1998, sh.246.

geçmişlerinin kurbanı olarak kalan sömürgeleşmiş halklara işte bu özellikler karışımı damgasını vuruyordu.⁵⁰

Böylece “uygarlık” kölecilik aracılığıyla, “gelişme” katliam yoluyla yerleşmeye başlamaktadır. Bu durum bazı kurtuluş mücadelelerine rağmen, hemen her yerde geriye döndürülemez nitelikte olacaktır. Tarih tiranlardan kurtulduğunu, ama dillerinden kurtulunamadığını, onların askerlerinden kurtulduğunu, ama mallarından kurtulunamadığını öğretmektedir.”⁵¹ Şekil değişmekle birlikte, sömürü devam etmektedir.

Sömürü sadece eski-yeni sömürgelerde varlığını devam ettirmemektedir. Sömürgecinin kendi evinde de ırkçı sömürü, siyahiler aleyhine işlerliğini şekil değiştirerek devam ettirmektedir. Meselâ, Amerika’da 1960’lara kadar ırkçılık, kafeteryalarda, okullarda, umumî tuvaletlerde ve otellerde Afrika kökenli Amerikalıların ikinci sınıf durumda bulunduklarını gösteren “Beyazlar” ve “Renkliler” yazılı levhalarla somutlaştırılmaktaydı. Yani ırkçılık basit ve yasalara aykırı olmayan bir ayırım idi. Bu çerçevede ırkçılık, Afrika kökenli Amerikalıları, Latinoları, Asyalıları, Pasifikli Amerikalıları, Amerikan Kızılderililerini ve öteki azınlıkları ırk, kültür, renk ve aşırı üslupçuluk temelinde baskı altına almak için kullanılan ihmal, sömürü ve güç sistemidir. Ve bu sistem hâlâ çeşitli şekillere bürünerek devam etmektedir. 1980’lerin ve 1990’ların ırkçı rönesansı, kurumsal ırkçı bağnazlığının özüne ve karakterine bir biçim değişikliği getirdi. Evvela, ortaya çıkan bütün ırk gerginliklerin suçunu derisi renkli insanların kendilerine yüklemeye çalışan bir “yeni-ırkçılar” grubu ortaya çıkmıştır. Eski Ku Klux Klan üyesi David Duke’un beyaz seçmenlerce desteklenmesinde görüldüğü gibi, beyaz çalışan sınıfların hoşnutsuzluğunu harekete geçirmek bakımından, ırk ayrımcılığı önemli bir etken olmuştur. Çünkü çalışan sınıfın çektiği sıkıntıların suçu, aynı sıkıntılardan daha da çok zarar görmekte olan azınlıklara yüklenmektedir. Sonra, bu tarz bir ırkçı toplumda, derisi renkli insanların kendilerine özgü tarihleri ve kültürleri bulunduğu hiçbir zaman kabul edilmemektedir. Çünkü her şeyin, standart olduğu iddia edilen beyaz burjuva toplumu şartlarıyla uyum içinde olması gereklidir. Derisi renkli insanlar tarafından yapılan, üretilip ortaya çıkarılan hiçbir şey, tarihî olarak orijinal, dinamik ya da yaratıcı sayılmaz. Bu kural, derisi renkli insanlara kendi tarihini yanlış öğretme konusunda da uygulanır. Gerçekten, stereotipin (basmakalıp) en sinsi ve haince ögesi; baskı altında

⁵⁰ Edward SAİD, **Kış Ruhı**, (Haz. ve Çev. T. BİRKAN), İst., 2000, sh.44-45.

⁵¹ Jacques ATTALİ, **a.g.e.**, sh.211.

tutulan insanların kendi tarih ve gelenekleriyle, kendi toplumsal yapıları, sevgileri, uğraşları ve değişimleriyle olan ilişkilerini koparmasıdır. İşte bütün bu sömürü anlayış ve uygulamaları, kendisini, sosyal hayatın tamamında ve en temel insan hakları sahasında en âdi şekillerde göstermektedir. Önemli mevkiler beyazlar tarafından işgal edilmekte, yüksek eğitim kurumlarında derisi renkli insanların okuma imkânları çeşitli politikalarla engellenmektedir. Adalet mekanizması ise daha iç karartıcıdır. Suçlanan kişi kara derili olunca, adaletin kılıcı son derece keskindir. Bu bakımdan da hapishanelerin rengi gittikçe siyaha bürünmektedir.⁵²

Gerçekten de kölelik rejiminin sona ermesi siyahîlerin hayatlarında bir iyileştirme yaratmadı. Çok az bir kesimin dışındakiler ağır işlerde, düşük ücretle uzun süreli çalışmak zorunda kaldılar. Çoğunluk çiftliklerde kıt kanaat geçimlerini sağlayabilecek şekilde çalışmaya devam etti. Ücretli tarım işçisi veya çiftlik kiracısı olmanın getirdiği çetin şartlarda ayakta kalmayı başaramayanlar, meşru ve gayri meşru uygulamalarıyla ceza yasalarının kurbanı oldular ve hayatlarının büyük bir kısmını, kamu yetkilileri tarafından hapishanelere yüklenen işlerde veya sözleşmeli kamu işlerinde çalıştırılma şeklindeki ağır cezalarını çekerek geçirdiler. Artık yeni tip köleler oluşturma yoluna gidilmiş, borçlu ve serseri suçlular yaratarak, hapishanelerde zorunlu olarak çalıştırıldığı bir dönem başlamıştır. Suçluların hapishanelerde karşılıksız olarak çalıştırılmaları yasal olarak zorunlu kılınmasıyla birlikte, artık köle bekçileri-gözeticilerinin yerini silâhlı beyaz gardiyanlar almaya başlamıştır. Yeni kölelere -mahkûmlara- yollar inşa ettirilmiş, çukurlar kazdırılmış, bataklıklar temizlettirilmiştir.⁵³

Günümüze geldiğinde hala kölelikten bahsedilmesi ise kölecilerin hala işbaşında olduklarını gösteriyor. Bugün gelişmiş ülkeler olarak adlandırılan, Amerika ve Brezilya'nın geçen yüzyılda uyguladığı köle ekonomisiyle eski tarz kölelik yasal olarak da varlığını sürdürmüştür. Görülmektedir ki; kölelik asla ortadan kalkmamış, sadece kılık değiştirmiştir. Yeni elbiselerle karşımıza çıkan kölelik en az eskisi kadar vahşidir. Evvela rakamlara baktığımızda en az 27 milyon kölenin mevcudiyetinden bahsedilmesi, bu ilkel uygulamanın modern yaygınlığını göstermesi bakımından hayli önemlidir. Yaygınlığın sayısal göstergesinin yanında, köleliğin tatbiki ile ilgili ayrıntılar ise ıstırapın derinliğini

⁵² Manning MARABLE, “*Siyah Amerika*”, **Fatihler Yargılanıyor**, (Çev. K. KUTLU), İst., 1992, sh. 97-119.

⁵³ Steve FENTON, **Etnisite, Irkçılık, Sınıf ve Kültür**, (Çev. N. ŞAD), Ank., 2001, sh. 176-177.

göstermektedir. Zira eski kölelikten daha ağır şartlarda uygulamalarla karşımıza çıkan yeni kölelikte yasal mülkiyetten kaçınılıp ilişkinin kısa dönemlerde kurularak kölelerin kullanılıp atılmaları, çok düşük bedellerle elde edilebilir olmaları, kârların çok yüksek olması, vb. adeta geçmişi aratır bayağılıkla kendisini göstermektedir.⁵⁴ Böylece sömürü farklı maskeler takarak tradejisini oynamaya devam etmektedir.

SON SÖZ

Zamanın hâkimleri, geçmişi kendi kalemleriyle yazıyorlar. Uydurulmuş geçmiş bugünün hâkimiyetinin meşruiyetinin temellerini teşkil ediyor: Özgürlük, insanlık, medeniyet, demokrasi. Her biri büyülü birer sözcük olan bu ifadeler gerçeklerle değil; kurgularla inşa ediliyor. Kurgu, sömürgeciliği “insanî” ve “yüce” gayelerle efsaneleştiriyor. Efsane, katliamların üzerine örtülen albenisi bol bir şal olarak işlev görüyor.

Efsanevî takdimlerin aksine sömürgecilik, adeta dünya tarihini esaret altına almış, sonu gelmez bir ıstıraptır. Kızıl ve kara sayfalarda, kelimelerin acziyeti ile dile getirilmeye çalışılan bu mezalim, medeni dünyanın inşasının harcı olmuştur. Geride sefalet bazen de hiçbir şey kalmamıştır. Zira Avrupalıların Amerika’ya varır varmaz başlattıkları katliam milyonlarca insanın yeryüzünden silinmesiyle sonuçlanmıştır. Batılın askerleri, katledilen bu insanların hayatlarını tasvir edecek bir şeyler bırakmadıkları gibi, hayal etmeyi kolaylaştıracak izleri de silmişlerdir. İnsanî güzelliklerin hayalini imkânsız kılan katliam, kâbus gibi üzerimize çökmektedir. Kâbusu gerçeğe dönüştüren ise milyonlarca insanın acımasızca yok edilmesidir. Ne kadar insanın katledildiği tartışılmakla birlikte, tarihin kızıl sayfalarında yapılan derinlemesine araştırmalar rakamın yüz milyonun üzerinde olduğunu göstermektedir. Amacımız ceset saymak ya da insanlığı istatistikî verilere indirgemek olmamakla birlikte, ıstırapın kocaman bir kıtanın her köşesine yayılmış olduğunu anlamak ve göstermek olmuştur. Aksi takdirde gerçek ölüm unutulmaktır. Onları hatırlamak, toplu mezarlarda üzerleri toprakla örtülen canları çıkararak kalbî çürümüşlükten kurtulmaktır. Aslında yaptığımız belki de ruhumuzu yalnızlıktan kurtarmaktır. Diğer taraftan sahte kahramanlar, gerçek olanlar unutulunca, özgürlük ve adalet timsali olarak hafızalarda yer etmeye

⁵⁴ Kevin BALES, *Kullanılıp Atılanlar, Küresel Ekonomide Yeni Kölelik*, (Çev. P. ÖĞÜNÇ), İst., 2002, sh. 15-23.

başlarlar. Gerçek kahramanların, özgürlükten vaz geçip esareti kabul etmedikleri için ölüme duçar oldukları hatırlandığında, sahteler gerçeğin rüzgârında toz olup uçacaklardır.

Temelindeki felsefi desteği ve uygulamaları ile bir bütün olarak değerlendirildiğinde, görülmektedir ki, geçmişte olan ve bugün yaşanan boyutları ile yarın da tahmin edilebilmektedir. Önceleri "köle"leri, arkasından "serf"leri, daha sonra "Kızılderili"leri, bunların soyu tükenince kara talihli "zenci"leri (köle ticaretinin yüz milyondan fazla insanın hayatına malolduğunu hatırlamak gerekir), derisini yüzecek kendisinden olmayan insan kalmayınca da "mavi yakalılar"ı (işçiler), şimdi de "teneke yakalılar"ı (teknolojik ürünleri ya da robotları) kendilerine köle olarak seçtiler. Çıkardıkları sunî savaşlarla katliam arzularını da sürekli olarak yineleyen Avrupalı, kendisine her gün yeni bir kurban aramakta, gözüne kestirdiği kurbanını ya yok etmekte ya da kendine bağlamaya diğer bir ifadeyle mahkûm etmeye çalışmaktadır.

Bütün bu sömürgecilik faaliyetinin, sömürülenlere kelimeleri dahi hicaba ve âzâba düşüren daha nice acılar yaşattığı tarihin yüzü kızarmış sayfalarında yerini almış ve daha da almaya devam etmektedir. Ancak bütün bunlar sebepleri ve sonuçları ile bitip ciltler arasına, bir daha çıkmamak üzere hapsedilmiş değildir. Hem öncekilerin sonuçları bu günlere sarmakta, hem de sömürgecilik farklı şekillerle karşımıza çıkmaktadır. Günümüze sarkan sonuçlar en az geçmiştekiler kadar ürkütücüdür. Tarih, sonu gelmez bir şekilde devam etmektedir, ama efsanenin sonu gelmiştir. Yeni efsanelerle karşılaşmamız ise mukadder görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ADAM, Heribert: *"Yahudi Düşmanlığı ve Zenci Karşısı Irkçılık: Nazi Almanyası ve Ayrımcı Güney Afrika"*, (Çev. A.BAHÇIVAN), **Doğu Batı**, Y.1, S.2, 1998.
- AKAL, Cemal Bali: **Modern Düşüncenin Doğuşu, İspanyol Altın Çağı**, Ank., 1997.
- ATTALI, Jacques: **1492**, (Çev. M.A. KILIÇBAY), YKY.
- BALES, Kevin: **Kullanılıp Atılanlar, Küresel Ekonomide Yeni Kölelik**, (Çev. P. ÖĞÜNÇ), İst., 2002.
- BERRY, Adrian: **Bilimin Arka Yüzü**, (Çev. R.L.AYSEVER) 2.Baskı , Ank. 1996.
- BRAUDEL, Fernand: **Maddi Uygarlık, Ekonomi ve Kapitalizm**, XV-XVIII. Yüzyıllar, Gündelik Hayatın Yapıları, C.1, (Çev. M.A. KILIÇBAY), Ank., 1993.

- BROWN, Dee: **Kalbimi Vatanıma Gömün**, (Çev. C. ÜSTER), İst., 1990.
- CASAS, Bartolome Dé Las: **Kızılderililer Nasıl Yokedildi?**, (Çev.M. URAL), İst., 1999.
- CESAIRE, Aime: **Sömürgecilik Üzerine Söylev** (Çev: G. Ayas), İstanbul, 2005.
- CLASTRES, Pierre: **Devlete Karşı Toplum**, (Çev. M. SERT-N.DEMİRTAŞ), İst., 1991.
- FANON, Frantz: **Yeryüzünün Lanetlileri**, (Çev. B. DOKTOR), İst.,1984.
- FENTON, Steve: **Etnisite, Irkçılık, Sınıf ve Kültür**, (Çev. N. ŞAD), Ank., 2001.
- FERRO, Marc: **Sömürgecilik Tarihi**, (Çev. M. CEDDEN), Ank., 2002.
- FOUCAULT, Michel: **Hapishanenin Doğuşu**, (Çev. M.A. KILIÇBAY), Ank., 1992.
- GARAUDY, Roger: **Entegrizm, Kültürel İntihar**, (Çev.K.B. ÇİLEÇÖP), İst., 1992.
- GARAUDY, Roger: **Yaşayanlara Çağrı**, (Çev. C. AYDIN-N. AYDOĞMUŞ), İst., 1986.
- HOCAGÖLU, Durmuş., “*Bir Kere Daha Düşünmek İçin İyi Bir Fırsat*”, **Muhelif**, Yıl: 1., Sayı: 12., 14.04.2000-20.04.2000.
- HOCAGÖLU, Durmuş: “Küreselleşme, Küresel Köy, Küresel Yağma ve Küresel Yoksulluk”, **Yoksulluk Sempozyumu**, C.1, Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İst., Temmuz 2003.
- http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sadik_tural_somurgecilik_yontemleri_ve_bunu_yikan_ataturk.pdf 02.04.2009.
- JOHNSON, Allan G.: **The Blackwell Dictionary of Sociology**, UK, USA, 2000.
- Kızılderili Şefin Bildirgesi, Nasıl Satabilirsin ki Havayı**, Çev. S. ÖZBUDUN, Ank., 2000.
- KOLOMB, Kristof: **Seyir Defterleri**, (Çev. S.MADEN), İst., 1999.
- LINGS, Martin: **Antik İnançlar Modern Hurafeler**, (Çev. E. HARMAN-U. UYAN), İst., 1988.
- LOOMBA, Ania: **Kolonyalizm Postkolonyalizm**, (Çev.M. KÜÇÜK), Ayrıntı Yay., İst., 2000.
- LURAGHİ, Raimondo: **Sömürgecilik Tarihi**, (Çev H. İNAL), İst., 2000.
- MARABLE, Manning: “*Siyah Amerika*”, **Fatihler Yargılanıyor**, (Çev. K. KUTLU), İst., 1992.
- MARX, Karl-ENGELS, Friedrich: **Sömürgecilik Üzerine**, Ank., 1997.
- MERİÇ, Cemil: **Kırk Ambar**, İst., 1980.

- NOVACK, George: **Kızılderili Soykırımı**, (Çev. M. BEYAZIT), Ank., 2003.
- ROSENBERG, Nathan-BİRDZELL, L.E.: **Batı Nasıl Zengin Oldu**, (Çev.E.GÜVEN),
İst., tarihsiz.
- ROSENKE, Werena: *“Sefaletin Mimarı Avrupa”*, **Niçin Aztekler Avrupa’yı Keşfetmedi?**, (Der. P. WAHL), (Çev. L. KAFADAR), İst., 1993.
- SAİD, Edward: **Kış Ruhı**, (Haz. ve Çev. T. BİRKAN), İst., 2000.
- SAİD, Edward: **Oryantalizm, Sömürgeciliğin Keşif Kolu**, (Çev. S. AYAZ), İst., 1991.
- SORMAN, Guy: **Kapital Devamı ve Amaçları**, (Çev. B. ZEYBEK), İst., 1998.
- STANNARD, David E.: **Amerika’nın Soykırım Tarihi**, (Çev. Ş. BIYIKLI), 2. Baskı,
İst., 2005.
- TUİAVİİ: **Göğü Delen Adam “Papalagi”**, (Çev. L.TAYLA, Der.E. SCHEUERMANN), İst., 1989.
- TÜRKKAN, Reha Oğuz: **Kızılderililer ve Türkler, Bir Tarihin Bir Dramın Hikayesi**, İst., 3.Basım, 1999.
- YARAMIŞ, Ahmet: “Mısır’da İngiliz Sömürgecilik Anlayışı: Cromer Örneği (1883-1907)”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, C.IX, S.2, Aralık 2007.